

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. VII. De admirandis Sarmatiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

CAPVT VII.

De admirandis Sarmatiæ.§. 1. *In Sarmatiâ antiquâ.*

IN Scythis quos Gelonos vocant Tarandus reperitur, haud frequens animal, bouis magnitudine, ceruo similis capite, cornibus ramosis vngulâ bifidâ villis magnis vrsorum ad instar, colorem autem mutat pro corporum, in quibus extiterit, varietate. *Aristoteles de Admirandis, Plinius lib. 8 cap. 34.*

In Sarmatiâ palus, quam nulla superuolat auis; si qua eò deferatur casu, fætere concidit exanimis. *Heracledes apud Antigonum cap. 167.*

Apud Roxolanos tantum frigus defæuit, vt hydriæ æreæ sæpe frangantur, liquore congelato, boues aut nulla habeant cornua, aut parua; *Σπορυῶσι. Strabo lib. 7.*

Habet eadem Regio animal quadrupes *Colos* dictum, magnitudine inter ceruum & arietem. Illud haurit aquam naribus, ac transmittit in caput & reseruat, vt viuere queat multos dies in locis aquâ carentibus. *Idem Strabo Geog. lib. 7.*

Neuris populis tempus est, quo si velint in lupos mutantur. *Mela lib. 2. cap. 1.*

Arimaspis Scythis vnus est oculus in fronte, vnde & nomen habuere, vt diximus ex Herodoto lib. 4. eorum meminere & Mela lib. 2. cap. 1. & Plinius lib. 7. cap. 2. Muretus fabulam enarrauit, cum dixit eos sagittarios peritissimos extitisse, qui inter collimandum alterum oculum claudere solent. *Muretus 12. Var. cap. 2.*

Borysthenes Fl. æstatis tempore cæruleus fertur; immo quibusdam temporibus aquâ eius violacea est. *Primum ait Plinius lib. 31. cap. 5. Alterum Athenæus lib. 2. cap. 2.*

Idem Fluuius omnium aquarum tenuissimus, ideóque innatat Hypani. Austris tamen flantibus Hypanis fit superior, seu ipsi supernatat. Tenuitatem eius insuper arguit, quod nullum halitum, nedum nebulam emittat. *Plinius lib. 31. cap. 5.*

In eodem Borysthene pisces capiuntur in quibus ossa nulla, ii- que optimi saporis. *Mela lib. 2. cap. 1.*

Circa eundem Fluium nascitur herba Gelotophyllis dicta, quæ si cum vino bibatur, & myrrhâ varias repræsentat species, & ridendi finis sit nullus, nisi haustis nucleis pineæ nucis, cum pipere, & melle. *Plinius lib. 24. cap. 17.*

Fluius Hypanis à capite profluit circiter millia 40. sapore dulcissimo: deinde cùm peruenit ad locum, qui est ab ostio ad millia centum sexaginta, adniscetur ei fonticulus (*Exampeum omnes alij præter Vitruuium vocant*) oppidò paruus qui tanti fluminis aquas amaras reddit; quod idem Vitruuius Sandarachæ adscribit, quæ ex montibus effoditur vnde effluit ille fluuiolus. *Vitruuius lib. 8. cap. 3. Herodotus lib. 4. Mela lib. 2. cap. 1. Solinus cap. 24.*

In Hypani Fl. nascuntur bestiolæ quæ tantùm vno die viuunt. *Cicero 1. Tuscul. & Plinius.*

Adeundem Fluium sub brumam vtricoli deferuntur maiores acinis, quibus ruptis exit animal quadrupes, & alatum, sed tantùm vno die viuunt. *Antigonus cap. 92.*

§. 2. In Taurica Chersoneso.

TER accidit in Bosphoro vt falsi deciderent imbres, & frumenta necarent. *Plinius lib. 31. cap. 4.*

Ibidem indigenæ vites suas suffodiunt multâ ingestâ terrâ, easque à frigore seruant illæsas. *Strabo lib. 7.*

Apud fauces Mæotidis (ita Bosphorum Cimmerium vocat) traiectus inter *Phanagoriam*, & *Panticapæum*, ita plaustra fert congelatus, vt & via trita sit & lutosa. *Idem Strabo ibidem.*

In Tauricâ Peninsulâ Berosus est collis, in quo tres fontes sine dolore, sine remedio mortiferi. *Plinius lib. 2. cap. 103.*

Ibidem indigenæ ex plantâ contusâ quam *Halindam* nominant, oleum exprimunt, quo se vngentes, ita calefiunt, vt frigus sine molestiâ perferant. *Plutarchus de Flum. in Tanai.*

Hic quoque herba Pryxa dicta, quam si habuerint preuigni nihil iniqui patientur à nouercis. Hæc porrò niue frigidior est, vbi autem à nouercis struuntur insidiæ flammæ emittit, quibus ij intelligunt sibi cauendum esse. *Idem Plutarchus ibidem.*

In eâdem Peninsulâ Taurorum in ciuitate *Parasino* terra effoditur, quâ omnia vulnera sanantur. *Plinius lib. 2. cap. 96.*

Ad urbem Chersonam in mari procul à continenti 4. pass. milibus, post mortem S. Clementis Papæ inuenta est ædicula ex marmore mirabiliter constructa, in quâ Sancti corpus seruabatur in arcâ marmoreâ. Quotannis diebus octo ad festum eius mare recedebat, & Christiano populo aperiebat iter, quibus elapsis magno cum fragore regrediebatur. *Acta S. Clementis Papæ.*

Hanc suo tempore stetisse, ait *F. Guilielmus de Rubugis*. Hic quoque miraculum contigit celebratissimum, quando mulier præ festinatione, fluctibus imminentibus in eâ ædiculâ filium reliquit, quem vertente anno viuum, & spirantem inuenit. *Eadem Acta.*

§. 3. In Polonia Regno.

MINORES volucres in Poloniâ, vt Hirundines, & Cypseli, *des Martinetz*, implicitis inter se pedibus, & alis conglobatæ, in lacus, paludes, & piscinas se immergunt hyeme, ac postmodum vere nouo indidem existunt, ac sese explicantes euolant. Extractæ per hyemem retibus à piscatoribus videntur sine vlllo motu, & sensu; mox ad ignem applicitæ, vel in hypocausto positæ reuiuiscunt, & euolant, sed statim læsæ frigore, aut nimio calore emoriuntur. *Martinus Cromerus lib. 1. suæ Poloniæ.*

Fluuius *Narua* in Poloniâ nullas animantes veneno infectas ferre potest: & si qui serpentes nauigiis adhæserit per Bugem Fluuium in Naruam descendentibus, tactam aquam illico cum sibilibus refugiunt. *Dlugoffus, & Cromerus.*

In Maiori Poloniâ prope urbem *Stem* reperiuntur pocula, & vasa fictilia, à naturâ efficta, quæ extracta instar lapidum indurantur. *Michouius lib. 1. cap. 3. & Cromerus αὐτόθλου.*

In agro Cracouiensi sal ex terrâ ad instar lapidum, similique cum eis duritie excinditur: & iam specubus latè excauatis multæ villæ, aliquot oppida, fulcris sustinentur: fuluus est, & quasi luto aspersus. *Cromerus in suâ Poloniâ.*

Cracouiæ lacus est, in quem proiectus erat digitus S. Stanislai: habet is aquas quæ si in vsum quempiam hauriantur noxiæ sunt, at si ad quaslibet ægritudines sumuntur valdè profunt. *Ioannes Longinus Canonicus Cracouiensis.*

Ad urbem *Scepusium* riuus ex arduis montibus profluens cuius guttæ in lapides concresecunt: sic vt sponte ex iis existant ful-

cra sustentantia canales, quibus riuus ille ad moletrinas deriuatur.
Cromerus lib. 1. Polonia.

Ibidem fons siue lacus pestilentem aquam, & vaporem emittit, cuius non modò gustu, sed etiam afflatu animalia, & aues encantur. *Idem Cromerus.*

In tractu Chelmenfi in Russiâ Nigrâ rami pini arboris defecti, & in terra iacentes, anno vno, aut duobus in saxa, & filices mutantur. *Michonius, & Paulus Iouius.*

In eodem Chelmenfi tractu lacus *Biale* dictus, hoc est *Albus* per antiphrasim, cuius aqua Aprili & Maio mense lauantes nigros reddit. *Cromerus lib. 1. Polonia.*

In territorio Belzenfi in Russiâ Nigrâ, lacus certis temporibus, hoc est altero, vel tertio quoque anno cum mugitu fluctus attollit, exhauriturque propè ad fundum, aquis cauernas vicini montis subeuntibus. *Dlugoffus, & Cromerus.*

E salinis Bochnensibus sal eruitur concretæ pici simile quem carbunculum vocant, is tritus & epotus soluit aluum. In his autem fodinis audiuntur nonnumquam voces assimilantes latratus canum, cantus Gallorum, & aliarum animantium, idque portendere calamitatem aliquam vulgò autumant indigenæ. *Cromerus lib. 1. Polonia.*

In Podolicis campis, & Russicis reperiuntur coturnices pedibus virentibus, quarum esus spasmodum inducit, seu neruorum contractionem. *Idem Cromerus.*

In desertis Podoliæ Borystheni fluuio vicinis, lacus visitur cuius aqua ardente Sole in solidum salem concrefcit, sic vt homines cum iumentis & curribus, in eo sicut in flumine congelato versentur, eumque in frustra concidunt, iumentisque, ac plaustris imponant. Quamprimùm autem pluit soluitur hæc glacies, non sine periculo insidentium. *Cromerus lib. 1. sue Polonia.*

§. 4. In Prussia.

IN Dicecesi Varmiensi legitur succinum ad mare, in quo muscæ, formicæ, & illiusmodi insecta inferta sunt. Si autem comburatur odor prodest ad expellendas animantes venenatas. Putant etiam prodesse infantibus, si eorum ex collo suspendatur contra pauores nocturnos. *Cromerus in Polonia.*

Ad mare Polonicum secundum Prussiam captus piscis qui cultu corporis Episcopum referebat. *Pius II. in suâ Geographia.*

In Prussia, vastissima & tam patula quercus reperta est, ut eam fratres Teutonici erectis circum propugnaculis munierint, ubi & præsidium constituerunt, ut Prussos continerent. *Idem Pius II.*

§. 5. *In Lithuania.*

In fluminibus Lithuaniae reperiuntur vermes ephemeri, & volatilia quaternis interdum, sæpe senis alis instructa; mane currunt super aquas, volant ad ripas sub meridiem, in occasu denique Solis extinguuntur. *Paulus Iovius, & iam eorum meminerat Aristoteles supra laudatus.*

Equi vescentes herbis quas alluit Borysthenes solent esse pluribus morbis obnoxij. *Michovius lib. 1. cap. 3.*

In Lithuania potissimum Bisontes capiuntur, prægrandes feræ, magnis instructæ cornibus iisque nigris quibus equum cum fessore in sublime iactant, & mediocres arbores sternunt, Alcem veterum Poloni credunt esse. Horum autem linguæ maximè vitandæ sunt, exertis enim attrahunt ad se hominem, si vel extremam vestis oram attigerint. *Cromerus lib. 1. Polonia.*

Ibidem reperitur animal dictum *Rossomaka*, nusquam alibi: statim atque inuenit cadaver eo se replet donec infletur ut tympanum: tum ingreditur inter duas arbores vicinas: & ita se comprimit ut omnia egerat, tum recurrit ad cadaver, & tandiungerit, & egerit donec absumpserit totum. *Mathias Michovius, vulgo à Michou, Sarmatiæ lib. 2. cap. 3.*

In Lithuania campum obductum frutetis, dumis, & myricis paleâ obducunt; ad tempus aliquod, tum sereno cælo hæc omnia simul incendunt; terramque illam permixtam cineribus, & carbonibus arant, atque in leuiter subactam sementem iactant, ex eaque tanta existit frumenti copia, ut fidem superet. *Alexander Gaguinus in suâ Polonia.*

In Samogitia serpentes adhuc quidam colunt, habentque pro Diis penatibus, si occiderint pessimè multantur, ut confirmat exemplo Rustici non procul à Vilna, cui os ad aures diductum est, quia in serpentis mortem consensisset. *Alexander Gaguinus in Samogitiâ.*

Incolæ Samogitiæ tantùm vomeribus lignèis ad terras subigendas vtuntur, neque possunt impelli à præfectis, vt ferreis vtantur. Certè cùm illiusmodi ferrei inducti essent, adnitente præfecto, & sterilitas contigisset eo anno illam in vomeres ferreos reiecerunt, neque vllò pacto vti deinceps illis voluerunt: quæ tamen omnia in vanam superstitionem meritò reiicit. *Idem Alex. Gaguinus.*

§. 6. *In Russia Alba.*

In Russiam Albam, seu Moschouiam plerumq; tantus calor defæuit, vt eo messes aliquæ comburantur. *Cardanus variar. lib. 1. c. 4.*

Ibidem tanta mellis copia, vt arbores cauatæ eo plenæ reperiantur. Certè Rusticus quidam narrauit authori contigisse sibi aliquando, quod cùm se in arborem illiusmodi cauatam demisisset, vt mel colligeret ibidem ad pectus vsque in melle demersus sit, duos hîc vixerit dies, & ex eâ fossâ mellea subductus sit per vrsam, quæ cùm in eam quoque arborem mellis causâ descendisset, eam voce adedè terruit vt posterioribus ipsum adhærescentem magno cum impetu extraxerit. *Demetrius quidam Ruibenus apud Paulum Iouium.*

Reperitur in Moschouîâ Zoophyton in speciem Agni ad terram adhærescentis, indigenæ nominant *Botanetz*: crescit in pratis operatus lanâ Agnus, pro cornibus lanæ ferra gerens, succum autem partim ex terra trahit per fruticem umbilicalem, partim etiam vicinam herbam depascendo quantùm vimineum vinculum errare illum finit, vbi herba defecit, exsiccat. Carnem habet exquisiti saporis, & à lupis magnâ auiditate disquiritur. *Baro Herbesteinus, Petreius, Antonius Possuinus, & alij plerique.*

In Ducatu *Bielizoro*, iactu lapidis ab vrbe cognomine, lacus multùm sulphuris reddit, quia in eum fluuius subiens spumas supernatantes effert quæ postea in sulphur concrefcunt. *Alexander Gaguinus in suâ Moschouîâ.*

In Vodzam Regionem illata omnia animalia natiuum colorem in album mutare perhibentur. *Idem Gaguinus.*

Duina (quem malè *Diuidnam* vocat auctor, & borealium fluuiorum maximum) augetur instar Nili, auctusque vix vno die expedito nauigio transmitti potest, porrò fertiles terras reddit, maximè aliquas Insulas, in quibus frumentum seritur sine ope aratri: hæc

porrò seges exoritur simul & adolescit, & in aristas deducitur, quasi festinaret, & timeret nouam superbi amnis iniuriam. *Paulus Iouius de Legat. Moschouitica.*

In *Corellæ* parte boreali Moschouix piscis *Morff* dictus, ex Oceano ad promontoria dentibus suis conscendit, vnde in planiciem cum magno terrore indigenarum decurrit, perniciem animantibus, hominibus, & agris circumferens, mugitus edit horribiles, & à Moschouitis tantùm lapidibus obruitur dum conscendit in rupes, & scopulos. Eius feræ dentes ebore preciosiores sunt. *Matthias Michouius.*

§. 7. In Tartaria Moschouitica.

In parte Tartariæ quæ Moschis subdita est, Canes prægrandes ad iugum & effeda instar bouum religantur, & ea per niuem trahunt. *Paulus Venetus, & Historiæ recens Siberiæ.*

In Tartariæ Moschouiticæ regione quâdam, omnes mulieres humana facie nascuntur, mares autem capite canino. Tartari eos semel aggressi sunt, occurrere ipsi hostibus, & in fluuium proiicientes sese sæpiùs, ac deinde in puluere volutantes (erat enim hyems) sibi loricas ex luto, & glacie confecere sagittis impenetrabiles: postquam ergo frustra in eorum agmen tela effudere Tartari sensere in se irruentes, & moribus plerosque conficientes: vnde apud eos vulgare dictum (tum enim recens erat clades) pater meus, aut frater à canibus discerpti sunt, ita qui eos populos adicere, ea leguntur apud *Ioannis Plancarpini Itinerarium, qui anno 1246. iussu Innocentiij IV. ad Tartaros profectus est.*

In *Obdoriæ* montibus non procul ab eo loco vbi colitur Anus aurea, tinnitus, boatusque oriuntur quidam perpetui tubarum ad instar. Putat auctor ventos esse in terræ præcordia insinuantes sese, aut indidem erumpentes. *Alexander Gaguinus in sua Moschouia.*

In *Lucomoria* Regione Moschicâ populi quidam quotannis 27. Nouembris, velut hirundines & ranæ præ immenso frigore moriuntur; postea verò 24. Aprilis reuiuiscunt. Cùm autem sibi mortem imminere sentiunt merces suas quibusdam in locis reponunt, vbi & suas vicini substituunt, & inuentas auferunt: si conditio displicet, reuiuiscences bello sua reperunt. *Idem Alexander.*

Ibi-

Ibidem in fluuio Tachmin pisces quidam, capite, oculis, naso, ore, pedibus, & manibus hominem referunt. *Idem Gaguinus.*

Populi quidam hîc ferarum more rigent, alij caninis capitibus horribiles in speluncis habitant. *Alexander Gaguinus.*

In *Loppia* Regione montes igniuomi visuntur, in quibus Salamandræ viuunt in ignibus. *Idem Gaguinus.*

Ad urbem *Astrachan* in *Volgâ*, capiuntur pisces 40. librarum, sed eos attingere & gustare nemo audet; creduntur enim mortiferi. Tantùm oua eis adimuntur sex aut septem librarum, nigra & optimi saporis, quæ exsiccata ad biennium seruantur, neque vlllo modo corrumpuntur. *Petreus, & Baro Herbesteinus.*

Ad eandem urbem *Astrachan* montes *Busini* dicti, ex quibus sal excinditur, perpetuò plurimis millibus eum eruentibus, neque tamen fodinæ imminui videntur, sed tantumdem succrescit, quantum adimitur. *Ioannes Persicus in Hodeporiis suis.*

§. 8. In minori Tartaria.

PROPE urbem *Precopiam* lacus vnde sal colligitur cristalli ad instar pellucidus. *Bronionius in sua Tartaria.*

Aqua extra *Tauricam* in *Tartariâ* amarior est; & nisi altiores putei hîc effodiantur aqua dulcis hauriri non potest. *Iosephus Barbarus, & Michalo Lithuanus in Fragmentis.*

